

Julkaistu Esitys-lehdessä 4/2009: Korva

PROTEESI JOKA EI KORVAA

“Miksi rakentaa korva? Korva on kaunis ja monimutkainen rakennelma. Akupunktiossa korva on alue, jolta kehon elimiä stimuloidaan. Korva ei vain kuule, vaan on myös tasapainon elin. Ylimääräinen korva ei viittaa vain näkyvään ja anatomiseen ylimäärään...”

Stelarc on vuodesta 1968 asti esiintynyt australialainen performanssitaiteilija, joka venyttää kehon rajoja yhdistäen eri tavoin ihmistä ja teknologiaa. Hän on käyttänyt lääketieteellistä välineistöä, proteeseja, robotiikkaa, virtuaalitodellisuusjärjestelmiä ja internetiä tutkiakseen vaihtoehtoisia, intiimejä ja tahdottomia ihmisruumiin ja koneen välisiä liittyviä. Yksi Stelarcin aihepiireistä on korva, jota hän on käsitellyt kolmessa teoksessa.

Korvaa käsittelevät teokset saivat alkunsa *Extra Ear* -suunnitelmasta. Stelarc aikoi lisätä kolmannen korvan oikean korvansa eteen kasvojen sivulle, mutta kohtasi hankaluuksia ryhtyessään toteuttamaan suunnitelmaansa. ”Kirurgista apua ei ollut mahdollista saada, koska anatominen sijainti ei ollut turvallinen”, kertoo Stelarc, ”osittainen kasvohalvaus olisi ollut mahdollinen”. Turvallisempi paikka olisi ollut alkuperäisen korvan takana. Stelarc kuitenkin luopui ylimääräisen korvan asentamisesta päähänsä, jätti projektin elämään tietokonegrafiikalla toteutettuina suunnitelmina ja siirsi sen ydinajatuksen kahteen uuteen projektiin.

1/4 Scale Ear -projektissa Stelarc on kasvattanut elävästä solukosta neljäsosan kokoisen kopion omasta korvastaan. Ensin hänen korvastaan tehtiin biologisesti hajoava polymeerimuotti. Tähän muottiin istutettiin hiirien, ihmisluovuttajien ja HeLa-solulinjan soluja, joita on istuttamisen jälkeen kasvatettu pyörivässä mikropainovoiman luovassa bioreaktorissa, joka mahdollistaa solukon kasvamisen kolmiulotteisesti. *1/4 Scale Ear* on yhtä aikaa rakennettu ja elävä. Se muistuttaa oikeaa korvaa, mutta ei kokonsakaan puolesta ole sellaisena edes kosmeettisesti käyttökelpoinen. Se on esteettinen elin, joka elää kehon ulkopuolella. “[Solukkoa] ei

voinut kasvattaa kuin neljäsosamittakaavassa. Siksi palasin kirurgisesti rakennetun korvan ajatukseen ja totesin, että sen rakentaminen kyynärvarteni sisäpinnalle oli anatomisesti paras valinta”.

Näin sai alkunsa toinen alkuperäisestä *Extra Ear* –projektista syntynyt teos *Ear on Arm*. Toistaiseksi kaksi leikkausta vaatinut teos jatkaa *1/4 Scale Ear* -teoksessa kehiteltyä hämmäntävää kehon korvaston laajentamista. Käsivarren venytetyn ihon alle sijoitettu huokoisesta polyetyleenistä valmistettu kappale on muotoiltu korvan kaltaiseksi. Huokoisuus tukee kehon oman solukon kasvamista sen läpi, jolloin siitä tulee erottamaton osa kehon järjestelmää. Stelarc korostaa, että korva ”ei ole ”istutettu” käsivarteeni tai ”liitetty” siihen. Se on korvan kirurginen rakennelma kädessäni”, ja jatkaa, ”meidän täytyy mennä kosmeettisen kirurgian tekniikoita pidemmälle. On kyse enemmänkin rekonstruktiiivisesta kirurgiasta”.

Toisessa leikkauksessa käsivarressa sijaitsevaan korvaan sijoitettiin myös minikokoinen mikrofoni, joka mahdollistaa korvan ”kuuleman” äänimateriaalin siirtämisen langattomasti tietoverkkoon. Mikrofoni jouduttiin kuitenkin poistamaan tulehduksen takia pian asentamisen jälkeen. ”Tulehdus oli vakava. Itse asiassa vaati jonkin verran potilaiden kiireellisyyttä luokittelevan hoitajan vakuuttelua ennen kuin minut otettiin vastaan teho-osastolle korvatulehduksen takia. Hän halusi jatkuvasti tarkastaa pääni sivuilla olevia korvia!”

Suunnitelmissa on yhä asentaa mikrofoni korvaan ja mahdollistaa sen kautta tapahtuva ylimääräinen kuuleminen. ”*Ear on Arm* on yhä vain korvan reliefi. Kierukkaa täytyy yhä nostaa korvaläpän luomiseksi ja pehmeä korvanlehti kasvatetaan kantasoluistani. Vasta sitten istutamme uudelleen mikrofonin, joka yhdistettynä langattomaan lähettimeen mahdollistaa korvan käytön internetin kautta missä tahansa langattoman verkon kantamalla. *Ear on Arm*:sta tulee liikkuva ja käytettävissä oleva akustinen elin muualla sijaitseville ihmisille”, Stelarc kertoo. “Kestää luultavasti vielä useita vuosia ennen kuin korvasta tulee täysin toimiva”.

Projekti toteuttaa kahta Stelarcin pyrkimystä: dekonstruoida evoluution muokkaama kehon arkkitehtuuri ja yhdistää mikroelektroniikkaa kehon sisäisiin rakenteisiin. Ihmisyyden rajat tuntuvat venyvän samaa tahtia Stelarcin ihon kanssa – 1976-88 toteutettujen *body suspension* -esitysten lihakoukuissa roikkumisen ohimenevyydestä

Ear on Arm:n hitaan vääjäämättömään muutokseen. ”Metafyysisesti, menneisyydessä, olemme pitäneet ihoa pintana, liittymänä. Iho on ollut sielun tai itsen raja, ja samaan aikaan maailman alku. Kun teknologia venyttää ja lävistää ihon, on iho esteenä pois pyyhitty”. Projekti esittää kehon laajennettuna toiminnallisena järjestelmänä – muovaten sen tietoisuutta ja kokemuksia. Proteesia ei esitetä ”puutteen merkinä vaan ylimäärän oireena”.

Mitä Stelarcin korvat meistä kertovat? Mitä tai miten hän haluaa meidän kuuntelevan? Onko keho todella jäämässä jälkeen evoluution kilpajuoksussa? On johdonmukaista kuvitella tulevaisuus, jossa voimme tietoverkon kautta logata sisään kenen tahansa ihmisen aistihavaintoihin. Se tilanne tuntuu hämmöttävän lennättimestä, puhelimesta ja magnetofonista siinnee kehityslinjan tulevilla pysäkeillä. Kun aika ja paikka rajaavat yhä vähemmän aistihavaintojemme sisältöjä ja mahdollisuuksia, käy yhä ajankohtaisemmaksi kysymys siitä, mikä ihminen oikeastaan on. Stelarc kiinnittää huomion kehoon, mutta keho ei ole hänelle merkittävä identiteetin määrittelijänä.

”En ole koskaan kokenut itse olevani taideteos. Itse asiassa esitykseni ovat keskittyneet tähän nimenomaiseen kehoon siksi, että on vaikeaa vakuuttaa muita kehoja käymään läpi varsin hankalia ja joskus kivuliaita kokemuksia”. Stelarcille keho on persoonaton ja objektiivinen rakenne, joka on jatkuvassa evolutiivisessa muutosprosessissa. Tätä muutosta voimme, ja meidän pitäisi, hänen mukaansa itse ohjata. ”Meidän tulisi ehkä harkita sitä vaihtoehtoa, että vain suunnittelemalla keho radikaalisti uudelleen voimme päätyä merkittävästi erilaisiin ajatuksiin ja filosofioihin.”

Lähteet:

www.stelarc.va.com.au

Kirjeenvaihto Stelarcin kanssa, lokakuu 2009.

Jens Hauser: *Ear on Arm*. Sk-interfaces, FACT, Liverpool.

Paolo Atzori and Kirk Woolford: *Extended-body: Interview with Stelarc*. Academy of Media Arts, Cologne, Germany.